

**Vukovich Gabriella:
Főbb népesedési folyamatok**

(elektronikus verzió, készült 2006-ban)

A tanulmány eredetileg nyomtatásban megjelent:

Vukovich Gabriella (2002) „Főbb népesedési folyamatok”: in:
Társadalmi riport 2002, Kolosi Tamás, Tóth István György,
Vukovich György (szerk.). Budapest: TÁRKI, Pp. 138–151.

Főbb népesedési folyamatok

Vukovich Gabriella

Magyarország népesedési helyzetét szokás válságosnak nevezni. Kétségtelen, hogy a Magyarországhoz hasonlóan hosszú – 1980 óta tartó – népességcsökkenést eddig egyetlen ország sem élt meg. A válságosnak minősítés alapvető oka azonban az, hogy a népesedési folyamatok és a népesség korstruktúrájának jellegzetességei miatt a kedvezőtlen tendenciák, elsősorban a népességszám csökkenése, szinte szükségszerűen folytatódnak a távolabbi jövőben is.

A magyar demográfiai fejlődés sajátosságai közé tartozik, hogy bár a népesség reprodukciója, sőt lassú növekedése egészen 1980-ig biztosított volt, az egyes születési évjáratok reprodukcióját tekintve azonban már az ezt megelőző évtizedekben sem volt kedvező a kép. A születések száma már az 1930-as évek második felében született női generációkban sem biztosította a generációk reprodukcióját. A népesség lélekszámának növekedése ezért Magyarországon már az 1960-as években voltaképpen a kedvező korstruktúrában rejlő reprodukciós tartaléknak volt köszönhető.

A népesség reprodukciójára ható tényezők, születések, halálozások, vándorlások, illetve ezek jellegzetességei nem pusztán önmagukban hatnak, hanem, amint azt a XX. század népességfejlődése plasztikusan jelzi, szorosan összefüggenek a népesség múltbeli és aktuális korstruktúrájával. A modern társadalmak népességfejlődésének jellegzetessége, a lassú növekedéssel (egyes ritka esetekben csökkenéssel) összefüggésben a népesség öregedése.

A népesség lélekszámának alakulásában és a népesség öregedésében egyaránt kitüntetett szerepe van a termékenység alakulásának, amellet, hogy mindkettőre természetesen hatnak a halandóság és a vándorlások tendenciái is. A csökkenő termékenység a magyar népességben is megindította és erősíti az öregedési folyamatot.

A népesség lélekszámának csökkenése és a demográfiai öregedés nemcsak a magyar társadalmat foglalkoztató kérdés. Tényleges népességcsökkenést regisztráltak az utóbbi években – rendszerint egy-egy évben vagy nem túl hosszú időszakon át – Bulgáriában, Csehországban, Észtországban, Ju-

goszláviában, Lengyelországban, Lettorszában, Litvániában, Moldovában, Németországban, Oroszországban, Romániában. A népesség csökkenésének a magyarországihoz hasonlóan hosszú – immár 21 éves – élményét azonban eddig egyetlen ország sem élte meg. Néhány európai országban viszont a népesség stagnálása, vagy elhanyagolható mértékű növekedése kizárólag a bevándorlásoknak köszönhető, hiszen a születések és halálozások egyenlege, vagyis a természetes szaporodás negatív vagy zérushoz közeli.

A magyarországi népesedési folyamatok alakulásában évtizedek óta először, 2000-ben következett be jelentősebb fordulat. A fontosabb népmozgalmi események ekkor kedvező irányban változtak. A születések számának tíz éve tartó folyamatos csökkenése első alkalommal fordult növekedésbe, hasonlóképpen a házasságkötések hosszú ideje folyamatosan csökkenő száma is első ízben emelkedett. Ugyanakkor lényegesen kevesebben haltak meg, mint az előző két évtizedben bármikor. E jelenségek alapján úgy tűnhet, hogy a válságos népesedési helyzet nem szükségképpen maradandó, bizonyos körülmények között a demográfiai idősorokban bekövetkezhet egyidejű pozitív változás (M1. és M2. táblázat).

A 2001. évben azonban a demográfiai folyamatok már nem voltak ennyire kedvezőek. A halálozások száma tovább csökkent ugyan, ám a születések és a házasságkötések számának alakulásában nem folytatódott az emelkedés. A 2001. évi csökkenés mellett viszont kedvezőnek tekinthető, hogy bár a születések száma a 2000. évi 97 597-ről 2001-ben 97 047-re csökkent, a 2001. évi születésszám még mindig 2400-zal meghaladja a mélypontot jelentő 1999. évi születésszámot. A teljes termékenységi arányszám, amely azt mutatja meg, hogy az adott évi termékenység tartóssá válása esetén egy nő életében összesen hány gyermeknek adna életet, szintén kismértékben csökkent 2000-hez képest (1,33-ról 1,32-re), de magasabb volt 2001-ben, mint 1999-ben (M3. és M4. táblázat).

A házasságkötéseket illetően még ennyire sem kedvező a kép 2001-ben. A 2000. évi magas, 48 ezres házasságkötés drasztikusan, eddig nem tapasztalt alacsony értékre, 43 600-ra esett (lásd M5. táblázat).

A 2002. év első negyedéről rendelkezésre álló adatok a születések számában a 2001. évi első negyedéhez képest kismértékű csökkenést, a házasságok számában viszont mindhárom hónapban emelkedést mutatnak.

A halálozások száma 2002 első negyedében tovább csökkent.

A 2000. évi határozottan kedvező kép okainak és összefüggéseinek részletes elemzésével még adós a demográfus társadalom, hiszen ilyen rövid ingadozások tudományos magyarázatát egyelőre nem lehet megadni. Az azonban már látható, hogy folytatódik a házasságkötések magasabb életkorokra tolódása, a házasságra lépők átlagos életkora emelkedik. A korábban jel-

lemző házasságkötési életkorokba tartozók, vagyis a 25 év alatti férfiak és nők házasságkötési gyakorisága az elmúlt évtized folyamán negyedére csökkent. A nők 25–29 éves koruk között, a férfiak 30–34 éves életkorban kötnek a leggyakrabban házasságot. A 2000-ben tapasztalható emelkedés mind a férfiak, mind a nők körében a 30–34 éves korcsoportban volt a legjelentősebb. A házasságkötések 2001-ben tapasztalható csökkenése nem mutat egységes képet annyiban, hogy a fiatalok körében csökkent a házasságkötések gyakorisága, 30 éves kor fölött azonban mind a férfiak, mind a nők korszpecifikus házasságkötési arányszáma kismértékben emelkedett. Az 50 évesnél idősebbek között is megmutatózó kismértékű emelkedés a növekvő újránházalási kedvnek köszönhető. Mindezek következtében tovább emelkedik a házasságkötéskori átlagos életkor. A fiatalabb életkorokban elmaradó házasságkötéseket azonban messze nem tudják kompenzálni a magasabb életkorokban kötött házasságok (lásd M6. táblázat).

A születések számában hasonló tendenciát, a termékenység magasabb életkorokra tolódását, figyelhetjük meg. A termékenység sajátos, 20–24 éves korcsoportban csúcsosodó görbéje jobbra tolódik, 1995 óta a 25–29 éves korcsoportban a legmagasabb az élveszületési arányszám. Az 1990-es évtizedben gyorsult a szüléskori életkor emelkedése: 1960-ban 21 éves korban, 1990-ben 24 éves korban, 2000-ben már 27 éves korban volt a legmagasabb a korszpecifikus élveszületési arányszám. A 2001. évben szülő nők életkori profiljának fennmaradása és a születések számának csökkenése mellett a 30 és 44 éves életkor közötti nők körében mindegyik korcsoportban emelkedett a születési arányszám (lásd M7. táblázat). Látszik tehát, hogy a korábbi évek jelentős születésszámcsökkenése részben az „elhalasztott” születések miatt következett be, és ezeknek a születéseknek egy részét az anyák magasabb életkorban bepótolják. A magasabb életkorokban emelkedő termékenység azonban még a 2000. évi magasabb születésszámok mellett sem közelítette meg a reprodukciós szintet. A XXI. század eleji termékenységi szint mellett a megszülető gyermekgenerációk 36–37%-kal kisebbek, mint a szülői generációk.

A házasságkötések visszaesése részben abból következik, hogy az együttélés másik formája, az élettársi kapcsolatok gyakorisága növekszik. 2001-ben az élettársi kapcsolatok a párkapcsolatok 11%-át tették ki (lásd M8. táblázat). Ezzel együtt jár, hogy a házasságon kívüli születések aránya folyamatosan emelkedik, 2001-ben már az összes élveszületés 30%-át tette ki. A hivatalos statisztikából közvetett információk alapján, illetve egyes társadalomtudományi kutatások eredményei alapján arra lehet következtetni, hogy a házasságon kívüli születések többsége élettársi kapcsolatból származik. A demográfusok általános következtetése azonban az, hogy az élettársi kapcsolatok termékenysége alacsonyabb, mint a házasságoké, így az élettársi kapcsolatok széleskörű terjedése önmagában is feltehetőleg csökkenti a termékenységet.

Az 1990-es évtized egyik kedvező fejleménye, hogy jelentősen visszaesett a terhességmegszakítások száma. Az 1990-es évek elején még évente 90 000 ilyen műtétet hajtottak végre, 2001-re számuk 56 000-re csökkent. Az 1990-es évtizedben tehát a művi terhességmegszakítások száma gyorsabban csökkent, mint az élveszületéseké. Így, bár az abortuszok és az élveszületések egymáshoz viszonyított aránya Magyarországon lényegesen magasabb, mint Nyugat-Európában, a 100 élveszületésre 2001-ben jutó 58 terhességmegszakítás a 2000. évi 61-hez, és különösen az 1990. évi 72-höz képest jelentős csökkenés. Ezen belül is figyelemreméltó, hogy a legfiatalabb termékeny életkorokban csökken a leggyorsabban a művi terhességmegszakítások gyakorisága, ami a felelősségteljesebb születésszabályozási magatartás terjedésére utal (lásd M9. táblázat).

A halálozások alakulásában viszonylag jelentős évenkénti ingadozásokat figyelhetünk meg, az elmúlt évtized összességében csökkenő tendenciája mellett. Az 1993. évi 150 ezer halálozás a második világháború óta a legmagasabb, a 2001. évi 132 ezer halálozás viszont évtizedek (1976) óta a legalacsonyabb. A férfiak halandósága az elmúlt két évben nagyobb mértékben javult, mint a nőké. Ezen belül is a középkorú férfiak körében a legjelentősebb a halandóság csökkenése.

A halálokok közül – a fejlett országok haláloki struktúrájának megfelelően – a keringési rendszer betegségei a leggyakoribbak, ezt követik a daganatos betegségek. A daganatos betegségek miatti halálozások aránya az összes halálozás között évtizedek óta folyamatosan emelkedik, a keringési rendszer betegségeinek aránya – a több évtizedes növekvő tendencia mellett – az elmúlt két évben csökkent (lásd M10. táblázat).

A csecsemőhalandóság alakulása hosszú idő óta kedvező képet mutat, kisebb ingadozások mellett lényegében folyamatosan csökken. 2001-ben 1000 élveszülöttre 8,1 egy éven aluli meghalt jutott. A kedvező tendencia mellett azonban érdemes megjegyezni, hogy a csecsemőhalandóság mértéke az Európai Unió országainak átlagában 2000-ben 4,9 ezrelékes, az Unión belüli legmagasabb – görögországi – érték pedig szintén mindössze 6,1 ezrelék.

A halandóságnak az 1990-es évtized második felében a korábbi időszakhoz képest összességében kedvező alakulását jelzi a várható élettartammutatók emelkedése (lásd M11. táblázat). 2000-ben a férfiak születéskor várható átlagos élettartama 67,1 év volt, a nőké 75,6. A 60 éves korban várható további élettartam a férfiaknál 15,3, a nőknél 20 volt. Összehasonlításképpen: az Európai Unió országai között a férfiak születéskor várható átlagos élettartama Portugáliában a legalacsonyabb (72,6 év), a nőké pedig Írországban (79,2 év). A 60 éves korban várható további élettartam tekintetében szintén a portugál férfiak, illetve az ír nők vannak a legrosszabb helyzetben –

átlagosan további 18, illetve 21,8 év megélésére számíthatnak. A magyarországi várható élettartam-mutatók tehát, amint azt más összehasonlításokból is tudjuk, a közelmúltbeli kismértékű javulás ellenére továbbra is nagyon alacsonyak.

A Magyarországot érintő migráció az 1980-as évek vége óta tapasztalt, viszonylag új jelenség (az 1956-os forradalomhoz kapcsolódó nagy kivándorlási hullámok óta). Az 1980-as évek végét, illetve az 1990-es évek elejét nagymértékű és növekvő nemzetközi vándormozgalom jellemezte, amely azonban hamarosan stabilizálódott. Az 1990 óta eltelt időszak egészére összességében a nem magyar állampolgárok bevándorlási többlete volt jellemző. A Magyarországon érvényes engedéllyel huzamosan tartózkodó külföldiek száma folyamatosan emelkedett az 1990-es évtizedben, 2001-ben már meghaladta a 110 ezer főt. A bevándorlók főként Romániából, Ukrajnából, Jugoszláviából, valamint az EU-tagországo kból érkeztek. A bevándorlók korstruktúrája követi a vándorlók nemzetközileg ismert életkori profilját: a férfiak 56, a nők 54%-a fiatal, vagy középkorú¹ (lásd M12. táblázat).

A magyarországi népesedési folyamatokról nemzetközi kitekintésben azt láthatjuk, hogy a házasságkötések és a termékenység általános csökkenő tendenciája beleillik az európai áramlatokba. Mind a házasságkötési hajlandóság, mind a termékenység lényegesen alacsonyabb az európai országok egy részében, mint Magyarországon. Az EU-tagországokban összességében 25 év alatt 4 évvel emelkedett az átlagos házasságkötési életkor, az 1000 lakosra jutó házasságkötések évenkénti száma az 1970-es évek eleje óta 7,7-ről 5,1-re, a teljes termékenységi arányszám 2,38-ról 1,53-ra csökkent. Ezen belül is rendkívül alacsony, 1,23, illetve 1,24 a teljes termékenységi arányszám Olaszországban és Spanyolországban, amely országokban korábban az európai átlagot meghaladó termékenység volt jellemző. Az Uniós csatlakozáshoz közel álló közép- és kelet-európai országok közül a teljes termékenységi arányszám hét országban (Csehország, Szlovénia, Lettország, Litvánia, Bulgária, Szlovákia és Románia) alacsonyabb a magyarországinál (lásd M13. táblázat). A halandóság azonban a nyugat-európai országokban lényegesen kedvezőbb, a közép- és kelet-európai országok többségében pedig szintén kedvezőbb, mint Magyarországon. Az Uniós csatlakozáshoz közel álló országok közül csak Észtországban, Lettországban és Romániában alacsonyabb a születéskor várható átlagos élettartam, mint Magyarországon.

* * *

¹ A Magyarországról kivándorlókról egyelőre kevés információval rendelkezünk, a Központi Statisztikai Hivatal új becslési eljárásai alapján a 2002. évről állnak majd rendelkezésre adatok.

Össességében azt láthatjuk tehát, hogy az alapvető demográfiai folyamatok a népesség öregedő korstruktúrájával párosulva előrevetítik a népesség természetes fogyásának hosszabb távú folytatódását.

A természetes szaporodás alakulását kedvezően befolyásolhatják a családalakításra, a születések számára kedvezően ható népesedés- és családpolitikai intézkedések, amelyek a csökkenés mértékét mérsékelhetik, és ezzel egyidejűleg hosszabb távon hozzájárulhatnak a népesség korstruktúrájának kedvezőbbé válásához is. (Olyan népesedés- vagy családpolitikát, amely a természetes csökkenést rövid távon képes lenne megállítani, nehéz elképzelni.) Emellett természetesen szükségesek a népegészségügyi program pozitív hatásai is, amelyek a halandóság csökkentésével járulnak hozzá hosszabb távon a népesség természetes csökkenésének lassításához, és – a fiatal és középkori halandóság javításával – a korstruktúra kedvezőbb alakulásához. A család- és gyermekbarát társadalompolitikának, valamint a népegészségügyi programoknak a népesedési folyamatokra gyakorolt kedvező hatását számos példa igazolja mind Magyarországon, mind más országok gyakorlatában.

A népesség természetes fogyását ellensúlyozhatja a pozitív nemzetközi vándorlási különbözet, amint ezt több országban is láthatjuk. Svédországban, Olaszországban, Görögországban és Németországban 2000-ben a népesség tényleges szaporodása – a természetes csökkenés mellett – már csak a bevándorlási többletnek volt köszönhető, és az EU-tagországok közül már csak Franciaországban, Írországon, Hollandiában és Finnországban nagyobb a természetes szaporodás szerepe a tényleges szaporodásban, mint a bevándorlási többleté. Az EU-tagországok átlagában 5%-ot tesz ki a külföldiek aránya, ezen belül a bevándoroltak 3,4%-a nem valamelyik másik EU-tagországból érkezett. Minden ország bevándorlási politikáját azonban számos, időben változó társadalmi, gazdasági és politikai tényező befolyásolja, így hosszú távú népesedéspolitikát nehéz lenne a nemzetközi vándorlásokra alapozni.

Melléklet

M1. táblázat. A népesség nemek szerint, adott év január 1-jén

Év	Népesség, ezer fő	Ebből		Ezer férfira jutó nő	Népsűrűség 1 km ² -re
		férfi	nő		
1941 ^{a/}	9 316	4 561	4 755	1 043	100,1
1949	9 205	4 424	4 781	1 081	98,9
1960	9 961	4 804	5 157	1 073	107,1
1970	10 322	5 004	5 318	1 063	111,0
1980	10 710	5 189	5 521	1 064	115,1
1990	10 375	4 985	5 390	1 081	111,5
2001	10 200	4 851	5 349	1 103	109,6
2002	10 175	4 837	5 338	1 104	109,4

Forrás: Népmozgalom, 2001. Végleges adatok. Budapest, KSH, 2002.
a/ január 31.

M2. táblázat. Népmozgalmi arányszámok, 1960–2001

Év	Házasságkötés	Válás	Élveszületés	Halálozás	Természetes szaporodás ill. fogyás	(ezer lakosra)
						Egy éven aluli meghaltak ^{a/}
1960	8,9	1,7	14,7	10,2	4,5	47,6
1970	9,3	2,2	14,7	11,6	3,1	35,9
1980	7,5	2,6	13,9	13,6	0,3	23,2
1990	6,4	2,4	12,1	14,1	-1,9	14,8
1996	4,8	2,2	10,3	14,0	-3,7	10,9
1997	4,6	2,5	9,9	13,7	-3,8	9,9
1998	4,4	2,5	9,6	13,9	-4,3	9,7
1999	4,5	2,5	9,4	14,2	-4,8	8,4
2000	4,8	2,4	9,7	13,5	-3,8	9,2
2001	4,3	2,4	9,5	13,0	-3,4	8,1

Forrás: Népmozgalom, 2001. Végleges adatok. Budapest, KSH, 2002.
a/ 1000 élveszülöttre.

M3. táblázat. *Élveszületések száma, 1980–2001*

Év	Élveszületés	Ebből fiú	Ebből leány	Az élveszületésekből a 2500 grammon aluliak aránya,%	
				házasságon kívüliek	
1980	148 673	76 115	72 558	10,4	7,1
1990	125 679	64 216	61 463	9,3	13,1
1996	105 272	54 188	51 084	8,3	22,6
1997	100 350	51 907	48 443	8,4	25,0
1998	97 301	49 956	47 345	8,3	26,6
1999	94 645	48 896	45 749	8,5	28,0
2000	97 597	50 242	47 355	8,4	29,0
2001	97 047	50 034	47 013	8,5	30,3

Forrás: Népmozgalom, 2001. Végleges adatok. Budapest, KSH, 2002.

M4. táblázat. *Termékenységi mutatók, 1980–2001*

Megnevezés	1980	1990	1998	1999	2000	2001
Élveszületés ezer 15–49 éves nőre	57,6	49,4	38,0	37,2	38,7	38,1
Teljes termékenységi arányszám	1,92	1,84	1,33	1,29	1,33	1,31
Bruttó reprodukciós együttható	0,937	0,906	0,649	0,625	0,646	0,636

Forrás: Népmozgalom, 2001. Végleges adatok. Budapest, KSH, 2002.

M5. táblázat. *Házasságkötés és -megszűnések száma, 1980–2001*

Megnevezés	1980	1990	1998	1999	2000	2001
Házasságkötés	80 331	66 405	44 915	45 465	48 110	43 583
Ebből: újránházasság	23 506	18 478	12 425	13 049	14 092	13 930
Megszűnt házasság	98 221	89 817	84 853	84 377	79 685	78 248
halál következtében	70 424	64 929	59 090	58 772	55 698	53 857
válás következtében	27 797	24 888	25 763	25 605	23 987	24 391
Ezer fennálló házasságra jutó	9,9	9,9	11,4	11,6	11,0	11,0
válás						
Ezer házasságkötésre jutó válás	346,0	374,8	573,6	563,2	498,6	559,6

Forrás: Népmozgalom, 2001. Végleges adatok. Budapest, KSH, 2002.

M6. táblázat. A házasodók korcsoport szerint, 1980–2001

Korcsoport (év)	Ezer megfelelő korú nem házas											
	férfira						nőre					
	1980	1990	1998	1999	jutó házasságkötés száma		1980	1990	1998	1999	2000	2001
–19	18,0	9,4	3,0	2,6	2,3	2,0	95,0	50,9	15,5	14,0	12,3	9,3
20–24	133,1	121,7	39,3	35,5	32,7	24,3	241,7	184,9	66,9	62,4	61,2	48,6
25–29	168,4	123,5	73,3	69,2	71,4	65,4	151,7	107,8	75,2	74,4	80,2	74,0
30–34	90,9	59,3	49,2	52,2	57,9	57,5	80,3	52,7	37,6	40,7	47,0	45,8
35–39	62,8	36,1	24,8	27,5	29,5	32,0	44,6	31,2	19,6	21,7	23,3	25,1
40–44	43,0	26,9	16,9	17,5	18,8	18,6	27,9	19,5	12,6	13,2	12,9	13,6
45–49	37,1	22,8	14,5	14,9	14,9	15,1	20,0	14,3	9,8	9,7	9,9	9,6
50–54	32,2	18,2	13,9	13,4	13,5	14,0	10,9	8,1	6,5	6,2	6,2	6,3
55–59	27,7	15,8	10,9	11,7	11,3	11,3	7,0	4,2	3,0	3,2	3,1	3,2
60–	10,9	6,9	4,4	4,8	4,7	4,7	1,4	0,9	0,4	0,5	0,5	0,5
Összesen	68,7	47,4	26,6	26,5	27,6	24,6	51,1	35,9	20,7	20,6	21,5	18,9

Forrás: Népmozgalom, 2001. Végleges adatok. Budapest, KSH, 2002.

M7. táblázat. *Élveszületések az anya korcsoportja szerint, 1980–2001*

Korcsoport (év)	Ezer megfelelő korú nőre jutó élveszületés					
	1980	1990	1998	1999	2000	2001
15–19	68,0	39,5	26,1	24,0	24,4	21,8
20–24	158,6	147,2	77,1	72,4	69,9	65,0
25–29	100,0	115,4	93,4	90,4	93,1	92,7
30–34	40,9	46,9	49,8	51,1	55,3	58,1
35–39	13,7	16,4	17,0	17,5	19,8	21,1
40–44	2,9	3,0	3,0	3,1	3,5	3,7
45–49	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1
<i>Együtt</i>	<i>57,6</i>	<i>49,4</i>	<i>38,0</i>	<i>37,2</i>	<i>38,7</i>	<i>38,1</i>

Forrás: Népmozgalom, 2001. Végleges adatok. Budapest, KSH, 2002.

M8. táblázat. *A 15 éves és idősebb népesség családi állapot szerint, adott év január 1-jén (%)*

Családi állapot	1980			1990			2002		
	Együtt	Férfi	Nő	Együtt	Férfi	Nő	Együtt	Férfi	Nő
Nőtlen, hajadon	17,7	22,0	13,8	20,3	25,1	15,9	27,8	33,6	22,6
Házass	67,4	70,8	64,3	61,2	64,6	58,1	51,6	54,8	48,7
Özvegy	10,2	3,5	16,3	11,2	3,9	17,8	11,6	3,8	18,5
Elvált	4,7	3,7	5,6	7,4	6,4	8,2	9,0	7,8	10,2
<i>Összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

Forrás: Népmozgalom, 2001. Végleges adatok. Budapest, KSH, 2002.

M9. táblázat. *Magzati veszteségek, 1980–2001*

Megnevezés	1980	1990	1998	1999	2000	2001
Magzati veszteségek száma, ezer	102,0	108,7	84,2	80,9	74,7	72,7
Ebből: magzati halálozás	21,1	18,3	15,2	15,0	15,5	16,3
terhességmegszakítás	80,9	90,4	69,0	66,0	59,2	56,4
Terhességmegszakítás korcsoport szerint, %						
x–19 éves	10,1	13,3	13,9	13,0	12,5	11,7
20–29 éves	42,6	37,2	48,5	49,0	49,3	48,6
30–39 éves	37,8	40,2	30,4	31,2	31,9	33,0
40–x éves	9,5	9,4	7,2	6,7	6,3	6,7
Száz 15–49 éves nőre jutó magzati veszteség	4,0	4,3	3,3	3,2	3,0	2,9
Ebből: terhességmegszakítás	3,1	3,6	2,7	2,6	2,4	2,2
Száz élveszületésre jutó magzati veszteség	68,6	86,5	86,5	85,6	76,6	74,9
Ebből: terhességmegszakítás	54,4	72,0	70,9	69,7	60,7	57,1

Forrás: Népmozgalom, 2001. Végleges adatok. Budapest, KSH, 2002.

M10. táblázat. *Halálozások nemek és gyakoribb halálokok szerint, 1980–2001 (fő)*

Megnevezés	1980	1990	1998	1999	2000	2001
Férfi	76 729	76 936	74 300	74 641	70 475	68 389
Nő	68 626	68 724	66 570	68 569	65 126	63 794
<i>Összesen</i>	<i>145 355</i>	<i>145 660</i>	<i>140 870</i>	<i>143 210</i>	<i>135 601</i>	<i>132 183</i>
Ebből:						
rosszindulatú daganatok	27 550	30 871	33 547	33 821	33 280	33 318
szívbetegségek	38 501	38 908	41 471	41 480	38 656	38 253
agyérbetegségek	24 851	21 347	19 205	19 286	18 939	18 821
érelmeszesedés	9 709	11 408	8 064	8 620	7 550	6 969
hőrgyhurut, tüdőtágulat és asztma	7 043	4 800	3 780	4 356	3 732	3 166
májbetegségek	3 040	5 570	7 333	7 279	6 883	6 457
balesetek	7 158	8 760	6 569	6 522	5 875	6 059
öngyilkosság és önsértés	4 809	4 133	3 247	3 329	3 269	2 979

Forrás: Népmozgalom, 2001. Végleges adatok. Budapest, KSH, 2002.

M11. táblázat. A születéskor várható átlagos élettartamok néhány európai országban, 1970, 1990, 2000

Ország	Férfiak			Nők		
	1970	1990	2000 ^{a)}	1970	1990	2000 ^{a)}
Ausztria	66,5	72,3	75,4	73,4	78,8	81,2
Belgium	67,9	72,7	74,4	74,2	79,3	80,8
Bosznia-Hercegovina	65,2	69,7	69,7	69,5	75,2	75,2
Bulgária	69,0	68,0	68,5	73,4	74,7	75,1
Ciprus	..	74,1	75,3	..	78,6	80,4
Csehország	66,2	67,6	71,7	73,1	75,5	78,4
Dánia	70,9	72,0	74,5	75,9	77,8	79,3
Észtország	65,7	64,6	65,6	74,6	75,0	76,4
Finnország	66,2	71,0	74,2	74,4	78,9	81,0
Franciaország	68,4	72,8	74,7	75,8	80,9	82,2
Görögország	70,1	74,6	75,5	73,8	79,4	80,6
Hollandia	70,8	73,8	75,5	76,4	80,0	80,5
Horvátország	66,2	68,4	69,3	72,9	76,0	77,2
Írország	68,8	72,1	74,2	73,5	77,7	79,2
Jugoszlávia	..	69,2	70,1	..	75,4	75,0
Lengyelország	66,6	66,5	69,7	73,3	75,5	77,9
Lettország	65,3	64,2	65,0	74,5	74,6	76,1
Litvánia	67,0	66,5	67,5	75,4	76,3	77,7
Luxemburg	67,1	72,6	74,9	73,2	78,6	81,3
Magyarország	66,3	65,1	67,1	72,1	73,7	75,6
Nagy-Britannia	69,0	72,9	75,4	75,2	78,6	80,2
Németország	67,5	72,0	74,7	73,5	78,4	80,7
Norvégia	71,3	73,5	76,0	77,5	79,8	81,4
Olaszország	68,7	73,6	75,7	74,4	80,1	81,8
Oroszország	63,1	63,8	59,0	73,5	74,3	72,2
Portugália	63,9	70,5	72,6	69,9	77,3	79,6
Románia	65,5	66,6	67,7	73,6	73,0	74,6
Spanyolország	69,9	73,3	75,5	75,2	80,3	82,7
Svájc	70,1	74,0	76,9	76,1	80,7	82,6
Svédország	72,3	74,8	77,4	77,1	80,4	81,7
Szlovákia	66,7	66,7	69,2	73,0	75,5	77,4
Szlovénia	65,0	69,8	72,3	72,3	77,8	79,7
Törökország	52,0	63,9	66,9	56,3	68,5	71,5
Ukrajna	67,0	65,9	..	74,0	75,0	..

Forrás: Recent demographic developments in Europe. Strasbourg, Council of Europe, 2002.

a) 2000. évi vagy a legfrissebb rendelkezésre álló adat.

M12. táblázat. *A Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok nemek szerint, január 1-jén, 1993–2001*

Tartózkodás éve	Fő			Százalék		
	Férfi	Nő	Összesen	Férfi	Nő	Összesen
1993	71 287	51 897	123 184	57,9	42,1	100,0
1994	69 256	61 454	130 710	53,0	47,0	100,0
1995	73 210	64 891	138 101	53,0	47,0	100,0
1996	74 382	65 572	139 954	53,1	46,9	100,0
1997	77 476	65 030	142 506	54,4	45,6	100,0
1998	79 295	68 968	148 263	53,5	46,5	100,0
1999	77 834	72 411	150 245	51,8	48,2	100,0
2000	79 101	74 024	153 125	51,7	48,3	100,0
2001 ^{a/}	53 578	56 450	110 028	48,7	51,3	100,0

Forrás: Népmozgalom, 2001. Végleges adatok. Budapest, KSH, 2002.

Megjegyzés: a/ Csak az érvényes engedéllyel rendelkező és a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal 2000. évi revíziója szerint ténylegesen Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárokat tartalmazza. Ugyanez az adat 2000-ben 100 852 főt jelentene.

M13. táblázat. *A teljes termékenységi arányszám néhány európai országban, 1970, 1990, 2000*

Ország	1970	1990	2000
Ausztria	2,29	1,45	1,34
Belgium	2,25	1,62	1,66
Bosznia-Hercegovina	2,66	1,71	..
Bulgária	2,18	1,81	1,26
Ciprus	2,54	2,42	1,83
Csehország	1,93	1,89	1,14
Dánia	1,95	1,67	1,77
Észtország	2,16	2,05	1,39
Finnország	1,83	1,78	1,73
Franciaország	2,47	1,78	1,89
Görögország	2,43	1,43	1,29
Hollandia	2,57	1,62	1,72
Horvátország	1,83	1,67	1,36
Írország	3,87	2,12	1,89
Jugoszlávia	2,28	2,08	1,67
Lengyelország	2,20	2,04	1,34
Lettország	2,01	2,02	1,24

Az M13. táblázat folytatása

Ország	1970	1990	2000
Litvánia	2,40	2,00	1,27
Luxemburg	1,97	1,62	1,79
<i>Magyarország</i>	<i>1,97</i>	<i>1,84</i>	<i>1,33</i>
Nagy-Britannia	2,45	1,83	1,65
Németország	2,03	1,45	1,36
Norvégia	2,50	1,93	1,85
Olaszország	2,43	1,33	1,23
Oroszország	2,01	1,89	1,21
Portugália	2,76	1,57	1,52
Románia	2,89	1,83	1,31
Spanyolország	2,86	1,36	1,24
Svájc	2,10	1,59	1,50
Svédország	1,94	2,14	1,54
Szlovákia	2,40	2,09	1,29
Szlovénia	2,10	1,46	1,26
Törökország	5,68	2,99	2,50
Ukrajna	2,09	1,89	..

Forrás: Recent demographic developments in Europe. Strasbourg, Council of Europe, 2002.